

120 illik yubileyi qeyd olunan Xalq şairi Osman Sarıvəlli 1905-ci ilin dekabrında Qazax rayonunun İkinci Şıxlı (Sarıvəlli) kəndində anadan olub. Orta təhsilini Qazax Müəllimlər Seminariyasında aldıqdan sonra bir müddət Göyçay rayonunun Qaraməryəm və Bıdır kənd məktəblərində müəllim işləyib.

Sonra təhsilini artırmaq məqsədilə Moskva Dövlət Universitetinin Filologiya fakültəsinə daxil olub. Təhsil aldığı müddətdə bir sıra ziyalılar, ədəbiyyat nümayəndələri ilə yaxın münasibət yaradıb. Sonralar şairin özü qeyd edir ki, "Moskvadakı təhsil illəri mənim həyatımda yeni bir mərhələnin başlanğıcı oldu. Orada klassik və müasir rus poeziyası ilə ətraflı tanış oldum. Rus dili

Nizami adına Dil və Ədəbiyyat İnstitutunda müdir müavini, "Ədəbiyyat qəzeti"nin redaktoru, "Uşaqgəncnəşr"də redaktor, Azərbaycan Yazıçılar İttifaqında şeir üzrə məsləhətçi vəzifələrində işləyib.

Sovet rejiminin qanlı-qadalı illəri onun da həyatından yan keçməyib. Qazax rayon NKVD-si Qriqoryan Bakıya göndərirdi arayıda yazırdı: "AYİ (AYB) İdarə Heyətinin

onun ilham pərisini əlindən ala bilməyib.

Ustad şairin şeirlərində torpağa bağlılıq hər misrada hiss olunur. Bu baxımdan, onun 1943-cü ildə qələmə aldığı "Gətir oğlum, gətir" poeması o dövrdə böyük əks-səda doğu-

kinin əsərlərini, Sofoklun "Antiqona" faciəsini ana dilimizə çevirib. Folklorumuzun və aşıq yaradıcılığının tədqiqində, eləcə də yaxın dostu - böyük Səməd Vurğun yaradıcılığının külliyyatının hazırlanıb çap edilməsində öz qüvvəsini əsirgəməyib.

Şairin şeirləri axıcı və yadda qalan olduğundan aşığıların dilindən düşməmiş, sevə-sevə oxumuşlar. Zamanından tutmuş üzü bəri Osman Sarıvəllinin qoşmalarını Azərbaycan aşığıları sevə-sevə oxuyublar.

Xalq şairi Mirvarid Dilbazi şairin zəngin yaradıcılığına yüksək dəyər verərək yazırdı: "Osman Sarıvəlli çöxərsiz yaşayıb, məsləksiz yaşaya bilməyən sənətkarlardandır". Onun şeirləri süjetli, vətənpərvərlik lirikası nümunələri hesab olunur. Eyni zamanda o, şair-filosofdur. İnsan, həyat, ölüm onun şeirlərində önəmli bir yer tutur.

"Döydü yağış məni, döydü qar məni, Minsəm qarışqanı, aparar məni"

- demiş bu şairin yaradıcılığında boy verən milli-ibrətamiz hikmətlər onu xalqımıza sevdiren ən başlıca amillərdir.

Ömrün cavan vaxtlarında "Hər kim yüz il yaşamasa, günah onun özündədir", ahıl vaxtlarında isə "İndi görürəm ki, həyat öz işini görür, bizi ucaltdan illər qocaltmağı da bacarır" - deyən şairin zəngin yaradıcılığı illərdir ki, Osman Sarıvəllini yaşadır və onu unudulmağa qoymur.

Osman Sarıvəllinin Azərbaycan ədəbiyyatında və poeziyasında xidmətləri ölkə rəhbərliyi tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. 1946-cı ildə "Əməkə fərqlənməyə görə" medalı, 1959-cu ildə "Qırmızı əmək bayrağı" ordeni, 1963-cü ildə "Şərəf nişanı" ordeni, 1975-ci ildə "Xalqlar Dostluğu" ordeni, 1985-ci ildə "Oktyabr inqilabı" ordeni ilə təltif olunub, nəhayət, 1977-ci ildə Ulu Öndər Heydər Əliyevin sərəncamı ilə "Azərbaycanın xalq şairi" fəxri adına layiq görüldü.

Şeirləri ilə xalqın qəlbini ovsunlayan tanınmış şair 1990-cı il iyulun 3-də vəfat edib və doğma kəndində dəfn olunub.

Rəhman SALMANLI,
"Azərbaycan"

Xalqın qəlbini oxşayan şair

vasitəsilə dünya ədəbiyyatının ən maraqlı nümunələrini öyrəndim".

XX əsr Azərbaycan poeziyasının mənzərəsini göz önünə gətirəndə, tərəddüdsüz deyə bilərik ki, böyük şairimiz Səməd Vurğun, Süleyman Rüstəm, Rəsul Rza ilə bərabər Osman Sarıvəllini xatırlamamaq mümkün deyil. Xalqından, milli-mədəni irsindən ilham alan şairin yazdığı hər bir sətir, Azərbaycan poeziyasının inkişafında misilsiz rol oynayıb. Yurdumuzun gözəllikləri, folklorumuzun müdriklikləri, klassik poeziyamızın incelikləri şairin yaradıcılığının mənəvi qidasına çevrilib.

O.Sarıvəlli ədəbi yaradıcılığa 1933-cü ildə başlayıb. Həmin ildə "Gənc işçi" qəzetində "Ayaqsız" adlı ilk şeiri çap olunub. Onun "Dəmir sətirlərim" adlı birinci kitabı 1934-cü ildə çapdan çıxıb. Şair 1937-ci ildə Azərbaycan Yazıçılar İttifaqına üzv qəbul edilib.

Bakı Pedaqoji Texnikumunda müəllim, Bakı Teatr Texnikumunda müdir, Azərbaycan Elmlər Akademiyasının

üzvü Qurbanov Osman Abdulla oğlunun atası kənd koxasının müavini olmuş, qaynatası, bibisi uşaqları Türkiyəyə qaçmış, qardaşlarından Qurban Qurbanov 1918-1919-cu illərdə türk ordusunun könüllü əsgəri kimi Qızıl orduya qarşı vuruşmuş, Hübət Gəncə qiyamının fəal iştirakçısı olmuş, bibisi oğlu Əsəd Nəsimov 1926-cı ildə müsavətçi kimi həbs edilmiş, özü isə xalq düşmənləri Hacıkərim Sanılı və Mikayıl Müşfiqlə yaxın münasibətdə olmuşdur".

Göründüyü kimi, Osman Sarıvəllinin şair taleyi heç də asan olmamış, ömrünün müxtəlif anlarında haqsızlıqlara, təqiblərə məruz qalıb, əzizlərindən bəziləri yaxın və uzaq ölkələrə üz tutub, bəziləri Sibirə sürgün həyatı yaşayıb, bəziləri isə məhkəməsiz-filansız bir qurşunla "qırmız terror"un qurbanına çevrilib.

O ağır illərdə nəslə bu cür tar-mar edildiyindən, bolşevik rejiminin yerə-göyə sığmayan "əda"larından şair daim repressiya qorxusu altında yaşayıb. Amma nə xoş ki, heç bir qorxu

rur. Xalq məənəviyyatının aynası hesab olunan bu əsər fəlsəfi lirikanın əsl nümunəsi kimi dəyərləndirilir. Səməd Vurğunun "Azərbaycan" şeirindən sonra vətən sevgisini ali hiss, müqəddəs duyğu səviyyəsində bu qədər ehtirasla tərənnüm etmək böyük istedadın qələbəsi idi.

*Kömürdən almaz çək, yarpaqdan ipək,
Daşdan gövhər çıxart, buluddan şimşək,
Gətir ildırımın məğrur səsinə,
Qumru bulaqların zümzüməsini,
Zəmilərdən sünbül, bağçalardan bar,
Dərələrdən vüsət, dağlardan vüqar...*

- deyər şair poemada atanın diliylə söylənilən "gətir!", "yaşat!" kəlmələri xalq müdrikliyinin, milli-məənəvi dəyərlərimizin yaşanılmasına inamdır. Burada kəndin şəhərlə, köhnəliyin yeniliklə qarşılaşdırılması tendensiyası qətiyyəən hiss edilmir.

Deyimləri aforizmlərə çevrilən Osman Sarıvəlli xalq yaradıcılığının təbliği, aşıq sənətinin tədqiqi ilə yanaşı, tərjüməçiliklə də məşğul olmuş, Nizami, Xəqani, Viktor Hüqo, Nazim Hikmət, Aleksandr Puş-